

Rolnummer 6565
Arrest nr. 35/2018 van 22 maart 2018

A R R E S T

(versie ingevolge de beschikking tot verbetering van 16 mei 2018)

In zake : de prejudiciële vragen betreffende de artikelen 479 *junctis* 483 en 503*bis* van het Wetboek van strafvordering, gesteld door het Hof van Beroep te Gent.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters A. Alen en J. Spreutels, de rechters L. Lavrysen, T. Merckx-Van Goey, F. Daoût en T. Giet, en, overeenkomstig artikel 60*bis* van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, emeritus voorzitter E. De Groot, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van emeritus voorzitter E. De Groot,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. Onderwerp van de prejudiciële vragen en rechtspleging

Bij arrest van 15 december 2016 in zake het openbaar ministerie tegen T.B., J.L. en S. D.V., waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 23 december 2016, heeft het Hof van Beroep te Gent de volgende prejudiciële vragen gesteld :

1. « Schendt artikel 479 *juncto* de artikelen 483 en 503*bis* van het Wetboek van Strafvordering, in samenhang gelezen met de artikelen 127 en 130 van datzelfde wetboek, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, doordat zij voor de inverdenkinggestelde van een misdrijf dat samenhangend is met een misdrijf gepleegd door een persoon met een van de hoedanigheden vermeld in artikel 479 van het Wetboek van Strafvordering niet voorzien in een procedure van regeling der rechtspleging (niettegenstaande die inverdenkinggestelde geen ambt vervult waarop het voorrecht van rechtsmacht van toepassing is), terwijl dat wel het geval is voor de inverdenkinggestelde op wie de gemeenrechtelijke procedure van toepassing is ? »;

2. « Schendt artikel 479 *juncto* de artikelen 483 en 503*bis* van het Wetboek van Strafvordering de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, doordat zij voor de inverdenkinggestelde van een misdrijf dat samenhangend is met een misdrijf gepleegd door een persoon met een van de hoedanigheden vermeld in artikel 479 van het Wetboek van Strafvordering niet voorzien in een ‘ filterprocedure ’ (procedure die vergelijkbaar is met de regeling der rechtspleging zoals bedoeld in artikel 127 van het Wetboek van Strafvordering), terwijl een dergelijke procedure wel voorzien is voor wat betreft een inverdenkinggestelde van een misdrijf dat samenhangend is met een misdrijf gepleegd door een persoon met een van de hoedanigheden vermeld in artikel 481 van het Wetboek van Strafvordering, in welk geval er over de aanhangigmaking beslist wordt door het Hof van Cassatie ingevolge artikel 482 van het Wetboek van Strafvordering ? »;

3. « Schendt artikel 479 *juncto* de artikelen 483 en 503*bis* van het Wetboek van Strafvordering de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, doordat zij voor de inverdenkinggestelde van een misdrijf dat samenhangend is met een misdrijf gepleegd door een persoon met een van de hoedanigheden vermeld in artikel 479 van het Wetboek van Strafvordering niet voorzien in een ‘ filterprocedure ’ (procedure die vergelijkbaar is met de regeling der rechtspleging zoals bedoeld in artikel 127 van het Wetboek van Strafvordering), terwijl een dergelijke procedure wel voorzien is voor wat betreft de federale ministers en de leden van een gemeenschaps- of gewestregering en hun mededaders en medeplichtigen (artikel 9, 16 en 29 van de wetten van 25 juni 1998 tot regeling van de strafrechtelijke verantwoordelijkheid) ? »;

4. « Schendt artikel 479 *juncto* de artikelen 483 en 503*bis* van het Wetboek van Strafvordering de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, doordat zij voor de vrederechter zoals bedoeld in artikel 479 van het Wetboek van Strafvordering niet voorzien in een ‘ filterprocedure ’ (procedure die vergelijkbaar is met de regeling der rechtspleging zoals bedoeld in artikel 127 van het Wetboek van Strafvordering), terwijl een dergelijke procedure wel voorzien is voor wat betreft een inverdenkinggestelde van een misdrijf dat samenhangend is met een misdrijf gepleegd door een persoon met één van de hoedanigheden vermeld in artikel 481 van het Wetboek van Strafvordering, in welk geval er over de aanhangigmaking beslist wordt door het Hof van Cassatie ingevolge artikel 482 van het Wetboek van Strafvordering ? ».

Memories zijn ingediend door :

- S. D.V., bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. W. Van Steenbrugge en Mr. J. Meese, advocaten bij de balie te Gent;

- de Ministerraad, bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. J. Vanpraet en Mr. Y. Peeters, advocaten bij de balie te Brugge.

S. D.V. heeft ook een memorie van antwoord ingediend.

Bij beschikking van 26 september 2017 heeft het Hof, na de rechters-verslaggevers T. Merckx-Van Goey en F. Daoût te hebben gehoord, beslist dat de zaak in staat van wijzen is, dat geen terechtzitting zal worden gehouden, tenzij een partij binnen zeven dagen na ontvangst van de kennisgeving van die beschikking een verzoek heeft ingediend om te worden gehoord, en dat, behoudens zulk een verzoek, de debatten zullen worden gesloten op 18 oktober 2017 en de zaak in beraad zal worden genomen.

Aangezien geen enkel verzoek tot terechtzitting werd ingediend, is de zaak op 18 oktober 2017 in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. De feiten en de rechtspleging in het bodemgeshil

Op 9 februari 2016 worden T.B., vrederechter, J.L., vrederechter en plaatsvervangend rechter bij de rechtbank van eerste aanleg, en, met samenhang, S. D.V., hoofdgriffier, door de procureur-generaal bij het Hof van Beroep te Gent voor dat Hof gedagvaard wegens het zich schuldig maken aan knevelarij (strafbaar gesteld bij artikel 243 van het Strafwetboek).

Het Hof van Beroep te Gent, zijnde het verwijzende rechtscollege, stelt vast dat het misdrijf dat de betrokken magistraten wordt verweten betrekking heeft op handelingen die zijn verricht binnen de uitoefening van hun ambt, zodat de procedure lastens de beklaagden wordt geregeld door de artikelen 479, 483 en 503bis van het Wetboek van strafvordering. Het verwijzende rechtscollege beslist vervolgens om de door de eerste en de derde beklaagde opgeworpen vragen, geherformuleerd zoals hierboven vermeld, aan het Hof te stellen.

III. In rechte

- A -

A.1.1. S. D.V., derde beklaagde voor het verwijzende rechtscollege, stelt inzake de eerste prejudiciële vraag dat de gelijktijdige berechting van een persoon die het voorrecht van rechtsmacht geniet en de inverdenkinggestelde van een misdrijf dat samenhangend is met het door eerstgenoemde gepleegde misdrijf, is ingegeven door de noodzaak van een goede rechtsbedeling. Die goede rechtsbedeling verantwoordt de organisatie van een eenmalig en volledig proces, dat een coherente beoordeling van de feiten en de aansprakelijkheden verzekert (Arbitragehof, 11 februari 1998, nr. 13/98, B.2.2).

Die noodzaak verhindert evenwel geenszins dat ten aanzien van de inverdenkinggestelde van een dergelijk samenhangend misdrijf het onderzoek zou worden afgesloten middels een regeling van de rechtspleging, waarbij de raadkamer over de verwijzing van die inverdenkinggestelde naar het vonnisgerecht beslist. De tijdelijke splitsing van de zaak staat er niet aan in de weg dat de persoon die het voorrecht van rechtsmacht geniet en de inverdenkinggestelde van een samenhangend misdrijf gelijktijdig voor het hof van beroep worden berecht, maar brengt wel een aanzienlijk minder verregaande inperking met zich mee van de rechten van de inverdenkinggestelde van een samenhangend misdrijf. In zoverre de op tegenspraak gevoerde procedure van de regeling van de rechtspleging wordt ontzegd aan de inverdenkinggestelde van een dergelijk samenhangend misdrijf, is het verschil in behandeling ten aanzien van een inverdenkinggestelde van een misdrijf dat niet samenhangend is met een misdrijf gepleegd door een persoon die het voorrecht van rechtsmacht geniet, niet redelijk verantwoord.

Doordat artikel 130 van het Wetboek van strafvordering niet voorziet in de mogelijkheid voor de raadkamer om de inverdenkinggestelde in een dergelijk geval rechtstreeks naar het hof van beroep te verwijzen, wordt het gelijkheidsbeginsel geschonden. De raadkamer zou overigens kunnen verwijzen naar de kamer van inbeschuldigingstelling, dat dan toepassing zou kunnen maken van de artikelen 217 en volgende van het Wetboek van strafvordering.

A.1.2. Wat de tweede prejudiciële vraag betreft, stelt S. D.V. dat, terwijl er geen regeling van de rechtspleging is voor de inverdenkinggestelde van een misdrijf dat samenhangend is met een misdrijf gepleegd door een persoon met één van de hoedanigheden vermeld in artikel 479 van het Wetboek van strafvordering, er wel een « filterprocedure » is wanneer wordt vervolgd voor een misdrijf dat samenhangend is met een misdrijf gepleegd door een lid van het hof van beroep of door een ambtenaar die bij dat hof het openbaar ministerie uitoefent. In laatstgenoemd geval wordt de zaak aanhangig gemaakt bij het Hof van Cassatie, dat de zaak naar het vonnisgerecht kan verwijzen, bijkomend onderzoek kan vragen of de buitenvervolginstelling kan bevelen. Het Hof van Cassatie oefent in dat geval een taak uit die soortgelijk is aan die van een onderzoeksgerecht. Bij de vervolging van een persoon die verdacht wordt van het plegen van een misdrijf dat samenhangend is met een misdrijf gepleegd door hogere magistraten, wordt er aldus wel beslist over de verwijzing door een onafhankelijke en onpartijdige rechterlijke instantie en is er wel sprake van een procedure die soortgelijk is aan de regeling van de rechtspleging.

Voor het onderscheid tussen de berechting van lagere magistraten en hun mededaders en medeplichtigen, voor wie er geen filterprocedure is, en de hogere magistraten en hun mededaders en medeplichtigen, voor wie er wel een filterprocedure is, is er geen redelijke verantwoording.

A.1.3. Wat de derde prejudiciële vraag betreft, verwijst S. D.V. naar het arrest nr. 131/2016 van 20 oktober 2016, waarin het Hof heeft vastgesteld dat de regeling van de rechtspleging ook moet gelden bij de vervolging van hogere magistraten. Die redenering geldt ook voor de lagere magistraten en hun mededaders en medeplichtigen. Bijgevolg moet een schending van het gelijkheidsbeginsel worden vastgesteld wegens het verschil in behandeling tussen een inverdenkinggestelde die samen met een lagere magistraat wordt vervolgd, aan wie de waarborgen eigen aan de regeling van de rechtspleging worden ontzegd, en een inverdenkinggestelde die samen met een federale minister of een van de leden van een gemeenschaps- of gewestregering wordt vervolgd, voor wie in een soortgelijke procedure als de regeling van de rechtspleging is voorzien. Voor dat verschil in behandeling bestaat immers geen enkele verantwoording.

A.1.4. Wat de vierde prejudiciële vraag betreft, merkt S. D.V. op dat zij geen persoonlijk belang heeft bij het antwoord daarop en dat het voor haar relevante verschil in behandeling reeds is aangekaart in de tweede prejudiciële vraag. De vierde vraag moet evenwel om dezelfde redenen als die welke zijn vermeld inzake de tweede vraag bevestigend worden beantwoord.

A.2.1.1. De Ministerraad stelt inzake de eerste prejudiciële vraag dat de inverdenkinggestelde van een misdrijf dat samenhangend is met een misdrijf gepleegd door een magistraat bedoeld in artikel 479 van het Wetboek van strafvordering, enerzijds, en de inverdenkinggestelde op wie de gemeenrechtelijke procedure van toepassing is, anderzijds, wezenlijk van elkaar verschillen en aldus niet vergelijkbaar zijn wat de regeling van de rechtspleging betreft. Minstens berust het onderscheid dat uit de in het geding zijnde bepalingen voortvloeit op een objectief criterium en is het redelijk verantwoord.

Het Hof heeft bij zijn arrest nr. 66/94 reeds geoordeeld dat de bijzondere regels voor de magistraten verantwoord zijn door de zorg een onpartijdige en serene rechtsbedeling te verzekeren. In het licht van de goede rechtsbedeling heeft de wetgever specifieke waarborgen ingebouwd op het vlak van de vervolging en de

berechting van de magistraten, met name door te voorzien in het verplichte optreden van de procureur-generaal bij het hof van beroep.

Er is geen enkele grondwettelijke bepaling die de wetgever verplicht om in een procedure van de regeling van de rechtspleging te voorzien in geval van een gerechtelijk onderzoek. Het feit dat de wetgever heeft voorzien in een regeling van de rechtspleging in de gemeenrechtelijke procedure, impliceert niet dat de wetgever ook in het geval van voorrecht van rechtsmacht moet voorzien in een regeling van de rechtspleging. In laatstgenoemd geval gelden, via het optreden van de procureur-generaal, specifieke waarborgen die een onpartijdige en serene rechtsbedeling beogen te verzekeren. De Ministerraad merkt daarbij op dat het openbaar ministerie onafhankelijkheid geniet op het gebied van de individuele vervolging en dat de personen die het voorrecht van rechtsmacht genieten voor de bodemrechter aanvullende onderzoekshandelingen kunnen vorderen en alle nuttige verweermiddelen kunnen aanvoeren.

A.2.1.2. Voorts verantwoordt de samenhang die bestaat met een door een magistraat gepleegd misdrijf dat de wetgever niet heeft voorzien in eenzelfde regeling van de rechtspleging voor de inverdenkinggestelde van een dergelijk samenhangend misdrijf als voor de inverdenkinggestelde op wie de gemeenrechtelijke procedure van toepassing is.

Indien de gemeenrechtelijke regeling van de rechtspleging van toepassing zou zijn op de inverdenkinggestelde die voor dezelfde feiten wordt vervolgd als de magistraat, zou de eerstgenoemde worden verwezen naar de politierechtbank of de correctionele rechtbank en dus niet, zoals de magistraat, verschijnen voor het hof van beroep. Aldus zouden verschillende instanties oordelen over de bezwaren die bestaan tegen de inverdenkinggestelde van het samenhangend misdrijf en tegen de magistraat zelf.

De noodzaak van een goede rechtsbedeling verantwoordt de organisatie van een eenmalig en volledig proces dat een coherente beoordeling van de feiten en de aansprakelijkheden verzekert. Bovendien zouden de rechten van verdediging van zowel de personen vermeld in artikel 479 van het Wetboek, als van de andere personen die voor dezelfde feiten worden vervolgd, miskend kunnen zijn indien zij zich voor een rechtscollege moeten verdedigen terwijl een ander rechtscollege reeds over de ten laste gelegde feiten uitspraak heeft gedaan. De Ministerraad merkt daarbij nog op dat, indien de inverdenkinggestelde van een samenhangend misdrijf de regeling van de rechtspleging zou genieten en zou worden doorverwezen naar de correctionele rechtbank, zijn hoger beroep tegen het vonnis van die rechtbank zou worden behandeld door hetzelfde rechtscollege, namelijk het hof van beroep, dat eerder reeds de magistraat heeft berecht. De vraag rijst of het hof van beroep in dat geval nog onpartijdig kan oordelen.

A.2.1.3. De Ministerraad merkt voorts op dat, wanneer geen strafvordering (meer) is ingesteld ten aanzien van de houder van het voorrecht van rechtsmacht, de gewone regels inzake bevoegdheid en rechtspleging van toepassing zijn op zijn mededaders en medeplichtigen en op de daders van samenhangende misdrijven. In dat geval wordt het gerechtelijk onderzoek ten aanzien van de laatstgenoemde personen gevoerd door de onderzoeksrechter en dient het onderzoeksgerecht bij het einde van het gerechtelijk onderzoek de rechtspleging te regelen.

A.2.2.1. Wat de tweede en de vierde prejudiciële vraag betreft, stelt de Ministerraad dat de magistraten bedoeld in artikel 479 van het Wetboek van strafvordering en hun mededaders en medeplichtigen, enerzijds, en de magistraten bedoeld in artikel 481 van hetzelfde Wetboek en hun mededaders en medeplichtigen, anderzijds, wezenlijk van elkaar verschillen en aldus niet vergelijkbaar zijn wat de regeling van de rechtspleging betreft. Minstens berust het onderscheid dat uit de in het geding zijnde bepalingen voortvloeit op een objectief criterium en is het redelijk verantwoord.

Ten aanzien van de magistraten van de hoven van beroep, bedoeld in artikel 481 van het Wetboek van strafvordering, bestaat een bijzondere regeling die voorziet in extra waarborgen, met name door het optreden van de minister van Justitie en het Hof van Cassatie. Er is geen reden om de magistraten bedoeld in artikel 479 van hetzelfde Wetboek dezelfde extra waarborgen te bieden. De waarborgen voor de magistraten van de hoven van beroep zijn immers ingegeven vanuit het feit dat zij zelf deel uitmaken van de hoven van beroep. Terwijl een onpartijdige en serene rechtsbedeling zich ertegen verzet dat de regeling van de rechtspleging in het geval van een inverdenkinggestelde magistraat van het hof van beroep zou gebeuren door de procureur-generaal bij datzelfde hof van beroep, is dat niet het geval voor de regeling van de rechtspleging in het geval van een inverdenkinggestelde vrederechter.

Het is aldus niet kennelijk onredelijk om voor de vrederechter en de magistraten van de hoven van beroep in verschillende regels van strafrechtspleging te voorzien. Zoals vermeld in A.2.1.2, geldt dit eveneens voor de inverdenkinggestelde van een samenhangend misdrijf. De Ministerraad merkt daarbij nog op dat er wel in een optreden van de kamer van inbeschuldigingstelling is voorzien voor de meest ernstige misdrijven.

A.2.2.2. Het is volgens de Ministerraad evenmin kennelijk onredelijk dat over de verwijzing van een inverdenkinggestelde magistraat van het hof van beroep wordt beslist door een rechtscollege, namelijk het Hof van Cassatie, terwijl over de verwijzing van een inverdenkinggestelde vrederechter wordt beslist door de procureur-generaal bij het hof van beroep. Dit wordt verantwoord door de wezenlijk verschillende rol die de procureur-generaal bij het hof van beroep en die bij het Hof van Cassatie vervullen op het vlak van de strafvordering.

A.2.2.3. Uit het arrest nr. 131/2016 kan niet worden afgeleid dat de wetgever in het algemeen verplicht is om de regeling van de rechtspleging in het geval van een gerechtelijk onderzoek toe te wijzen aan een onderzoeksgerecht. Het Hof heeft zijn onderzoek in dat arrest uitdrukkelijk beperkt tot de magistraten van de hoven van beroep, en gesteld dat voor die magistraten een optreden van het Hof van Cassatie vereist is. Gelet op de voormelde *ratio legis* van dat optreden voor de magistraten van de hoven van beroep, is er geen reden om ook bij een vervolging van een magistraat bedoeld in artikel 479 van het Wetboek van strafvordering in een verplichte regeling van de rechtspleging te voorzien.

A.2.3. Wat de derde prejudiciële vraag betreft, stelt de Ministerraad dat de inverdenkinggestelde van een misdrijf dat samenhangend is met een misdrijf gepleegd door een magistraat bedoeld in artikel 479 van het Wetboek van strafvordering, enerzijds, en een inverdenkinggestelde federale minister of gemeenschaps- of gewestminister en hun mededaders en medeplichtigen, anderzijds, wezenlijk van elkaar verschillen en aldus niet vergelijkbaar zijn wat de regeling van de rechtspleging betreft. Minstens berust het onderscheid dat uit de in het geding zijnde bepalingen voortvloeit op een objectief criterium, namelijk de hoedanigheid van de persoon die het voorrecht van rechtsmacht geniet, en is het redelijk verantwoord.

De onderscheiden procedures van voorrecht van rechtsmacht streven een wettig doel na: voor de magistraten gaat het erom een onpartijdige en serene rechtsbedeling te waarborgen, terwijl het voor de ministers erom gaat hen te beschermen tegen ongepaste, tergende of politiek gemotiveerde vorderingen. Die politieke dimensie voor de ministers, de aard van de uitgeoefende ambten alsook de aard van de risico's waaraan die personen zijn blootgesteld in het licht van de onpartijdigheid en de sereniteit van de rechtspleging, verantwoorden de invoering van verschillende procedures van voorrecht van rechtsmacht. De wetgever beschikt in dat opzicht over een ruime beoordelingsbevoegdheid.

Het aangeklaagde verschil in behandeling ten aanzien van de ministers is bovendien niet onevenredig. Zoals uiteengezet bij de bespreking van de eerste vraag, bevat de procedure van voorrecht van rechtsmacht ten aanzien van de magistraten bedoeld in artikel 479 van het Wetboek immers afdoende waarborgen met het oog op een eerlijke rechtsbedeling.

Om dezelfde reden als vermeld in A.2.1.2, verantwoordt de samenhang die bestaat met het misdrijf gepleegd door een magistraat bedoeld in artikel 479 dat de wetgever voor de inverdenkinggestelde van dat samenhangend misdrijf evenmin heeft voorzien in een regeling van de rechtspleging.

A.2.4. In ondergeschikte orde merkt de Ministerraad op dat artikel 479 van het Wetboek van strafvordering, in samenhang gelezen met de artikelen 483 en 503*bis* van hetzelfde Wetboek, aldus kan worden geïnterpreteerd dat de zaak na het beëindigen van het gerechtelijk onderzoek ten aanzien van de magistraat bedoeld in artikel 479 en zijn mededaders en medeplichtigen aanhangig moet worden gemaakt bij de kamer van inbeschuldigingstelling met het oog op de regeling van de rechtspleging. De Ministerraad verwijst ter zake naar artikel 484 van het Wetboek, dat in die zin kan worden gelezen. In die interpretatie bestaan de verschillen in behandeling niet en dienen de prejudiciële vragen ontkennend te worden beantwoord.

A.3.1.1. Wat de eerste prejudiciële vraag betreft, repliceert S. D.V. dat de belangrijkste waarborg eigen aan het voorrecht van rechtsmacht, namelijk dat de vervolging slechts kan worden ingesteld door de procureur-generaal, niet geldt voor de inverdenkinggestelde die samen met een houder van het voorrecht van rechtsmacht wordt vervolgd. Ten aanzien van die inverdenkinggestelde kan de strafvordering worden ingesteld door iedereen die beweert benadeeld te zijn, door middel van een klacht met burgerlijkepartijstelling. Het is net vanwege de onbeperkte onmogelijkheid voor de benadeelde om de strafvordering op die manier in te stellen dat de wetgever de regeling van de rechtspleging heeft ingevoerd, zodat er na het gerechtelijk onderzoek door een rechter zou

worden beslist of er voldoende bezwaren voorhanden zijn om een verwijzing naar het vonnisgerecht te verantwoorden. Het is bijgevolg niet redelijk verantwoord om aan de voormelde inverdenkinggestelde van een samenhangend misdrijf die fundamentele waarborg voor de goede werking van het gerechtelijk apparaat te ontzeggen.

Het feit dat de geschillen nadien worden beslecht door de strafrechter, kan niet verantwoord worden dat aan een welbepaalde categorie van personen fundamentele procedurele rechten worden ontzegd. Bovendien biedt een beoordeling *ex post* een lagere bescherming dan een middels procedureregels ingebouwde rechtsbescherming.

A.3.1.2. De ontstentenis van een regeling van de rechtspleging voor de inverdenkinggestelde die samen met de houder van een voorrecht van rechtsmacht wordt berecht, kan niet worden verantwoord door het feit dat er voor de laatstgenoemde evenmin in een regeling van de rechtspleging is voorzien, hetgeen op zich ongrondwettig is. De Ministerraad voert overigens zelf ondergeschikt aan dat een grondwetsconforme interpretatie mogelijk is.

S. D.V. herhaalt voorts dat over de regeling van de rechtspleging beslist kan worden door de kamer van inbeschuldigingstelling, die in voorkomend geval kan overgaan tot verwijzing naar het hof van beroep. Aldus belet de regeling van de rechtspleging geen gelijktijdige berechting voor het hof van beroep. Bovendien heeft de wetgever reeds voorzien in een regeling van de rechtspleging met verwijzing naar het hof van beroep voor de « hogere » magistraten en de ministers, zodat er geen reden is waarom dit niet zou kunnen voor de mededaders of medeplichtigen van een misdrijf gepleegd door een « lagere » magistraat of voor de inverdenkinggestelden van een samenhangend misdrijf.

Tot slot is het irrelevant voor de beoordeling van de eerste prejudiciële vraag dat er wel een regeling van de rechtspleging plaatsvindt ten aanzien de mededaders en medeplichtigen van de betrokken magistraat indien de procureur-generaal beslist om de laatstgenoemde niet te vervolgen. Er is in dat geval geen sprake van vervolging van een houder van het voorrecht van rechtsmacht.

A.3.2. Wat de tweede en de vierde prejudiciële vraag betreft, betwist S. D.V. het uitgangspunt van de Ministerraad dat de regeling van de rechtspleging voor de « lagere » magistraten gebeurt door de procureur-generaal. De beslissing over het instellen van de vordering, die tot de exclusieve bevoegdheid van het openbaar ministerie behoort, is niet te vergelijken met de beslissing over de regeling van de rechtspleging, die enkel kan worden genomen door een onafhankelijke en onpartijdige rechter in het kader van een op tegenspraak gevoerde procedure waarin zowel de toereikendheid van de bezwaren als de regelmatigheid van de rechtspleging kan worden betwist. De procureur-generaal kan, als vervolgende instantie, uiteraard niet eveneens beslissen over de regelmatigheid van het onderzoek of over het bestaan van voldoende bezwaren.

In zoverre de Ministerraad aanvoert dat het optreden van de kamer van inbeschuldigingstelling wel vereist is voor een verwijzing naar het hof van assisen, repliceert S. D.V. dat die mogelijkheid door de wetgever zelf volkomen is uitgehold door de veralgemening van de mogelijkheid tot correctionalisering van misdrijven.

A.3.3. Wat de derde prejudiciële vraag betreft, stelt S. D.V. dat het arrest nr. 131/2016 van het Hof duidelijk is. In zoverre de Ministerraad erop wijst dat het hof van beroep bevoegd is om bij de berechting van « lagere » magistraten de regelmatigheid van de onderzoekshandelingen na te gaan en om het verzoek om bijkomende onderzoekshandelingen in te willigen, merkt S. D.V. op dat zulks evenzeer het geval is wanneer het hof van beroep een minister berecht. Dat gegeven kan dus onmogelijk een verantwoording bieden voor het ontbreken van een regeling van de rechtspleging bij de vervolging van de « lagere » magistraten.

A.3.4. Wat tot slot de door de Ministerraad in ondergeschikte orde aangevoerde grondwetsconforme interpretatie betreft, stelt S. D.V. dat zij zich kan vinden in die interpretatie. Die interpretatie heeft immers tot gevolg dat, voor de « lagere magistraten », voor hun mededaders en medeplichtigen en voor de daders van samenhangende feiten, de strafvordering na gerechtelijk onderzoek slechts op geldige wijze bij de vonnisrechter aanhangig kan worden gemaakt door een beschikking tot verwijzing van de kamer van inbeschuldigingstelling.

- B -

B.1.1. De prejudiciële vragen hebben betrekking op de bestaanbaarheid van artikel 479 van het Wetboek van strafvordering, in samenhang gelezen met de artikelen 483 en 503*bis* van hetzelfde Wetboek, met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

B.1.2. In een eerste prejudiciële vraag wordt het Hof verzocht zich uit te spreken over de bestaanbaarheid van die bepalingen met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in zoverre zij voor de inverdenkinggestelde van een misdrijf dat samenhangend is met een misdrijf gepleegd door een in artikel 479 van het Gerechtelijk Wetboek beoogde persoon niet voorzien in een regeling van de rechtspleging, terwijl de inverdenkinggestelde die onder de gemeenschappelijke procedure ressorteert wel een regeling van de rechtspleging geniet overeenkomstig de artikelen 127 en 130 van het Wetboek van strafvordering.

B.1.3. In een tweede en een vierde prejudiciële vraag wordt het Hof verzocht zich uit te spreken over de bestaanbaarheid van die bepalingen met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in zoverre zij voor de inverdenkinggestelde van een misdrijf dat samenhangend is met een misdrijf gepleegd door een in artikel 479 van het Gerechtelijk Wetboek beoogde persoon alsmede voor een vrederechter zoals vermeld in die bepaling niet voorzien in een « filterprocedure » die vergelijkbaar is met de regeling van de rechtspleging, terwijl voor de inverdenkinggestelde van een misdrijf dat samenhangend is met een misdrijf gepleegd door een in artikel 481 van hetzelfde Wetboek beoogde persoon wel in een dergelijke procedure is voorzien in artikel 482 van hetzelfde Wetboek.

B.1.4. In een derde prejudiciële vraag wordt ten slotte het verschil in behandeling geïllustreerd dat door de voormelde bepalingen wordt ingesteld tussen, enerzijds, de inverdenkinggestelde van een misdrijf dat samenhangend is met een misdrijf gepleegd door een in artikel 479 van het Gerechtelijk Wetboek beoogde persoon, voor wie niet is voorzien in een « filterprocedure » die vergelijkbaar is met de regeling van de rechtspleging en, anderzijds, de federale ministers en de leden van een gemeenschaps- of gewestregering alsook hun mededaders en medeplichtigen, voor wie wel in een dergelijke regeling is voorzien in de artikelen 9, 16 en 29 van de gewone en de bijzondere wet van 25 juni 1998 tot regeling van de strafrechtelijke verantwoordelijkheid van federale ministers, respectievelijk van leden van een gemeenschaps- of gewestregering.

B.2. De artikelen 479 tot 482*bis*, 483, 484 en 503*bis* van het Wetboek van strafvordering, die deel uitmaken van boek II, titel IV (« Enige rechtsplegingen van bijzondere aard »), hoofdstuk III (« Misdaden door rechters gepleegd buiten hun ambt en in de uitoefening van hun ambt »), van dat Wetboek, bepalen :

« Art. 479. Wanneer een vrederechter, een rechter in de politierechtbank, een rechter in de rechtbank van eerste aanleg, in de arbeidsrechtbank of in de rechtbank van koophandel, een raadsheer in het hof van beroep of in het arbeidshof, een raadsheer in het Hof van Cassatie, een magistraat van het parket bij een rechtbank of een hof, een referendaris bij het Hof van Cassatie, een lid van het Rekenhof, een lid van de Raad van State van het auditoraat of van het coördinatiebureau bij de Raad van State, een lid van het Grondwettelijk Hof, een referendaris bij dat Hof, de leden van de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen, een provinciegouverneur, ervan beschuldigd wordt buiten zijn ambt een misdrijf gepleegd te hebben dat een correctionele straf meebrengt, laat de procureur-generaal bij het hof van beroep hem dagvaarden voor dat hof, dat uitspraak doet, zonder dat beroep kan worden ingesteld.

Art. 480. Indien het een misdrijf betreft waarop een criminele straf is gesteld, wijst de procureur-generaal bij het hof van beroep de magistraat aan die het ambt van officier van gerechtelijke politie zal waarnemen en de eerste voorzitter van dat hof de magistraat die het ambt van onderzoeksrechter zal waarnemen.

Art. 481. Indien echter een lid van een hof van beroep of een ambtenaar die bij het hof het openbaar ministerie uitoefent, ervan verdacht wordt buiten zijn ambt een wanbedrijf of een misdaad te hebben gepleegd, is de ambtenaar die de aangiften of de klachten ontvangen heeft, gehouden daarvan dadelijk afschriften te doen toekomen aan de minister van Justitie, zonder enige vertraging van het onderzoek, dat voortgezet zal worden zoals in voorgaande bepalingen is geregeld, en hij zal eveneens aan de minister een afschrift zenden van de stukken.

Art. 482. De minister van Justitie zendt de stukken door aan het Hof van Cassatie, dat, indien daartoe grond bestaat, de zaak verwijst hetzij naar een correctionele rechtbank, hetzij naar een onderzoeksrechter, de ene zowel als de andere aan te wijzen buiten het rechtsgebied van het hof waartoe het verdachte lid behoort.

Indien een inbeschuldigingstelling moet worden uitgesproken, geschiedt de verwijzing naar een ander hof van beroep.

Art. 482*bis*. De mededaders van en de medeplichtigen aan het misdrijf waarvoor de ambtenaar van de hoedanigheid als vermeld in artikel 479 wordt vervolgd en de daders van samenhangende misdrijven worden samen met de ambtenaar vervolgd en berecht.

Het eerste lid is evenwel niet van toepassing op de daders van misdaden en van politieke misdrijven en drukpersmisdrijven die samenhangen met het misdrijf waarvoor de ambtenaar wordt vervolgd ».

« Art. 483. Wanneer een vrederechter, een rechter in de politierechtbank, een rechter in de rechtbank van eerste aanleg, in de arbeidsrechtbank of in de rechtbank van koophandel, een raadsheer in het hof van beroep of in het arbeidshof, een raadsheer in het Hof van Cassatie, een magistraat van het parket bij een rechtbank of een hof, een referendaris bij het Hof van Cassatie, een lid van het Rekenhof, een lid van de Raad van State van het auditoraat of van het coördinatiebureau bij de Raad van State, een lid van het Grondwettelijk Hof, een referendaris bij dat Hof, de leden van de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen, een provinciegouverneur, ervan beschuldigd wordt in zijn ambt een misdrijf gepleegd te hebben dat een correctionele straf meebrengt, dan wordt dat misdrijf vervolgd en gevonnist zoals in artikel 479 is bepaald.

Art. 484. Wanneer ambtenaren van de hoedanigheid als vermeld in het vorige artikel ervan verdacht worden een misdaad te hebben gepleegd, worden de ambtsverrichtingen die in de regel behoren tot de bevoegdheid van de onderzoeksrechter en van de procureur des Konings, onmiddellijk waargenomen door de eerste voorzitter en de procureur-generaal bij het hof van beroep, ieder wat hem betreft, of door andere ambtenaren die zij onderscheidenlijk en bepaaldelijk daartoe aanwijzen.

Totdat die opdracht is gegeven en ingeval er een voorwerp van het misdrijf aanwezig is, kan ieder officier van gerechtelijke politie dit vaststellen; voor de verdere rechtspleging worden de algemene bepalingen van dit wetboek toegepast ».

« Art. 503*bis*. De mededaders van en de medeplichtigen aan het in deze afdeling bedoelde misdrijf waarvoor een ambtenaar van de hoedanigheid als vermeld in artikel 483 of een in artikel 485 bepaalde rechtbank wordt vervolgd, en de daders van samenhangende misdrijven worden samen met de ambtenaar of de rechtbank vervolgd en berecht.

Het eerste lid is evenwel niet van toepassing op de daders van misdaden en van politieke misdrijven en drukpersmisdrijven die samenhangen met het misdrijf waarvoor de ambtenaar of de rechtbank worden vervolgd ».

B.3.1. Uit het verwijzingsarrest blijkt dat het voor het verwijzende rechtscollege hangende geschil betrekking heeft op twee vrederechters, van wie één ook de hoedanigheid van plaatsvervangend rechter bij de rechtbank van eerste aanleg heeft, die ervan worden verdacht een misdrijf in de uitoefening van hun ambt te hebben gepleegd, alsmede op een persoon die ervan wordt verdacht een samenhangend misdrijf te hebben gepleegd.

Het verwijzende rechtscollege is aldus van oordeel dat het betrokken geschil ressorteert onder de artikelen 479, 483 en 503*bis* van het Wetboek van strafvordering. Het Hof beperkt zijn onderzoek tot die bepalingen.

B.3.2. De artikelen 482*bis* en 503*bis* van het Wetboek van strafvordering leiden ertoe dat ten aanzien van de rechtsonderhorigen die gelijktijdig met de voormelde magistraten voor een

hof van beroep worden opgeroepen, toepassing wordt gemaakt van artikel 479 van hetzelfde Wetboek, zodat zij verstoken blijven van een procedure voor de regeling van de rechtspleging of een daarmee vergelijkbare procedure. Aldus wordt een verschil in behandeling in het leven geroepen tussen die rechtsonderhorigen en de rechtsonderhorigen die gedagvaard worden voor de rechter die hun door het gemeen recht van de rechtspleging wordt toegewezen alsook de inverdenkinggestelden van een misdrijf dat samenhangt met een misdrijf dat is gepleegd door een magistraat in hoger beroep, een federale minister of een lid van een gemeenschaps- of gewestregering, voor wie in een dergelijke procedure is voorzien.

B.4. De eveneens in de prejudiciële vragen vermelde artikelen 9, 16 en 29 van de wet van 25 juni 1998 tot regeling van de strafrechtelijke verantwoordelijkheid van ministers bepalen :

« Art. 9. Indien de procureur-generaal geen andere onderzoekshandelingen vordert, vordert hij de regeling van de rechtspleging voor de kamer van inbeschuldigingstelling van het bevoegde hof van beroep, indien de Kamer van volksvertegenwoordigers daartoe verlof gegeven heeft ».

« Art. 16. Indien de kamer van inbeschuldigingstelling van oordeel is dat het feit noch een misdaad, noch een wanbedrijf, noch een overtreding is of dat er tegen de inverdenkinggestelde generlei bezwaar bestaat, verklaart zij dat er geen reden tot vervolging is.

Zij kan, zo nodig, bijkomende onderzoekshandelingen bevelen.

Indien de kamer van inbeschuldigingstelling van oordeel is dat er tegen de inverdenkinggestelde voldoende bezwaren bestaan, verwijst ze hem naar het bevoegde hof van beroep ».

« Art. 29. De mededaders van en de medeplichtigen aan het misdrijf waarvoor de minister wordt vervolgd en de daders van samenhangende misdrijven, worden samen met de minister vervolgd en berecht.

Het voorgaande lid vindt evenwel geen toepassing op de daders van misdaden en van politieke misdrijven en drukpersmisdrijven die samenhangen met het misdrijf waarvoor de minister wordt vervolgd ».

De artikelen 9, 16 en 29 van de bijzondere wet van 25 juni 1998 tot regeling van de strafrechtelijke verantwoordelijkheid van leden van een gemeenschaps- of gewestregering voorzien in identieke regels, met dien verstande dat niet wordt voorzien in het optreden van

de Kamer van volksvertegenwoordigers, maar wel van het Parlement waaraan het betrokken lid verantwoording verschuldigd is of was, om het verlof om te vervolgen te verlenen.

B.5. De eveneens in de prejudiciële vragen vermelde artikelen 127 en 130 van het Wetboek van strafvordering bepalen :

« Art. 127. § 1. Wanneer de onderzoeksrechter oordeelt dat zijn onderzoek voltooid is, zendt hij het dossier over aan de procureur des Konings.

Indien de procureur des Konings geen andere onderzoekshandelingen vordert, vordert hij de regeling van de rechtspleging door de raadkamer.

§ 2. De raadkamer laat ten minste vijftien dagen vooraf in een daartoe bestemd register ter griffie melding maken van plaats, dag en uur van verschijning. De termijn wordt teruggebracht tot drie dagen indien een van de inverdenkinggestelden zich in voorlopige hechtenis bevindt. De griffier stelt de inverdenkinggestelde, de burgerlijke partij, degene die een verklaring van benadeelde persoon heeft afgelegd en hun advocaten in kennis per faxpost of bij een ter post aangetekende brief dat het dossier op de griffie in origineel of in kopie ter beschikking ligt, dat ze er inzage van kunnen hebben en er kopie van kunnen opvragen.

§ 3. Binnen de in § 2 bepaalde termijn kunnen de inverdenkinggestelde en de burgerlijke partij de onderzoeksrechter overeenkomstig artikel 61*quinquies* verzoeken om bijkomende onderzoekshandelingen te verrichten. In dat geval wordt de regeling van de rechtspleging geschorst. Als het verzoek definitief is behandeld, wordt de zaak opnieuw vastgesteld voor de raadkamer overeenkomstig de in § 2 bepaalde vormen en termijnen.

§ 4. De raadkamer doet uitspraak op verslag van de onderzoeksrechter na de procureur des Konings, de burgerlijke partij en de inverdenkinggestelde gehoord te hebben.

De partijen kunnen bijgestaan of vertegenwoordigd worden door een advocaat. De raadkamer kan evenwel de persoonlijke verschijning van de partijen bevelen. Tegen deze beschikking staat geen rechtsmiddel open. De beschikking wordt betekend aan de desbetreffende partij op vordering van de procureur des Konings en brengt dagvaarding mee om te verschijnen op de vastgestelde datum. Als deze partij niet verschijnt, wordt uitspraak gedaan en geldt de beschikking als op tegenspraak gewezen.

Wanneer de raadkamer de zaak in beraad houdt om haar beschikking uit te spreken, bepaalt zij de dag voor die uitspraak ».

« Art. 130. Indien de raadkamer vaststelt dat het misdrijf behoort tot de bevoegdheid van de correctionele rechtbank, wordt de inverdenkinggestelde naar deze rechtbank verwezen, dan wel, na het gerechtelijk onderzoek in het geval als bedoeld in artikel 57*bis*, § 1, van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en het herstel van de door dit feit veroorzaakte schade, naar de bijzondere kamer van de jeugdrechtbank ».

B.6.1. De artikelen 479 tot 503*bis* van het Wetboek van strafvordering voorzien in een van het gemeen strafprocesrecht afwijkende rechtspleging voor de misdrijven gepleegd door de magistraten en door bepaalde andere ambtsdragers. Die bijzondere rechtspleging die het zogenaamde « voorrecht van rechtsmacht » inhoudt, is ingesteld met het oog op het verzekeren van een onpartijdige en serene rechtsbedeling ten aanzien van die personen. De bijzondere regels op het gebied van onderzoek, vervolging en berechting beogen te vermijden dat, enerzijds, roekeloze, onverantwoorde of tergende vervolgingen jegens de betrokken personen op gang zouden worden gebracht en, anderzijds, diezelfde personen hetzij te streng, hetzij met te veel toegevendheid zouden worden behandeld.

De wetgever heeft voorzien in soortgelijke bepalingen voor de misdrijven begaan door de magistraten buiten de uitoefening van hun ambt (artikelen 479 tot 482*bis*), als voor de misdrijven begaan in de uitoefening van hun ambt (artikelen 483 tot 503*bis*). Het voor het verwijzende rechtscollege hangende geschil heeft betrekking op de laatstgenoemde situatie.

B.6.2. Krachtens artikel 483 van het Wetboek van strafvordering, in samenhang gelezen met artikel 479 van hetzelfde Wetboek, is uitsluitend de procureur-generaal bij het hof van beroep bevoegd om de strafvordering op gang te brengen lastens de in die bepalingen beoogde magistraten die ervan worden verdacht een wanbedrijf of een misdaad te hebben gepleegd in de uitoefening van hun ambt.

Wanneer de procureur-generaal bij het hof van beroep een gerechtelijk onderzoek wenselijk acht, vordert hij de eerste voorzitter van het hof van beroep om de magistraat aan te wijzen die het ambt van onderzoeksrechter zal uitoefenen (artikel 484 van het Wetboek van strafvordering). Hoewel artikel 484 enkel de misdaden betreft, wordt aangenomen dat een gerechtelijk onderzoek onder dezelfde voorwaarden mogelijk is voor een wanbedrijf (Cass., 31 juli 1882, *Pas.*, 1882, I, 332). Na afloop van het opsporings- of gerechtelijk onderzoek beslist uitsluitend de procureur-generaal, zonder tussenkomst van een onderzoeksgerecht, over het gevolg dat aan de procedure moet worden gegeven. Hij kan daarbij een beslissing tot niet-vervolgving nemen, dan wel, wanneer hij van mening is dat er voldoende bezwaren bestaan, de zaak bij rechtstreekse dagvaarding bij het hof van beroep aanhangig maken, dat uitspraak doet in eerste en laatste aanleg. Enkel wanneer de procureur-generaal meent dat de zaak moet worden verwezen naar het hof van assisen, dient hij overeenkomstig het gemeen

recht de regeling van de rechtspleging door de kamer van inbeschuldigingstelling te vorderen (de artikelen 217 en volgende van het Wetboek van strafvordering).

Krachtens artikel 503*bis* van het Wetboek van strafvordering worden de mededaders en de medeplichtigen aan het misdrijf waarvoor een in artikel 483 van dat Wetboek beoogde magistraat wordt vervolgd alsmede de daders van samenhangende misdrijven, samen met die magistraat vervolgd en berecht. Bijgevolg zijn zij eveneens onderworpen aan de bijzondere rechtspleging, zoals die in het kader van het stelsel van het « voorrecht van rechtsmacht » is geregeld in de voormelde bepalingen.

B.6.3. De artikelen 481 en 482 van het Wetboek van strafvordering voorzien in extra waarborgen voor de magistraten van de hoven van beroep. Ofschoon die bepalingen de misdrijven door de magistraten gepleegd buiten de uitoefening van hun ambt betreffen, wordt aangenomen dat die bepalingen eveneens gelden voor de misdrijven gepleegd door de magistraten van de hoven van beroep in de uitoefening van hun ambt (Cass., 28 januari 1946, *Pas.*, 1946, p. 35).

Artikel 481 van het Wetboek van strafvordering bepaalt dat de aangiften of de klachten die worden ontvangen inzake een wanbedrijf of misdaad dat door een magistraat van het hof van beroep zou zijn gepleegd, dadelijk worden overgezonden aan de minister van Justitie. Afschriften van de reeds verrichte onderzoekshandelingen moeten eveneens aan de minister worden toegezonden.

Die laatste bezorgt de stukken vervolgens aan het Hof van Cassatie dat, uitspraak doende in raadkamer, beslist over het gevolg dat aan de procedure moet worden gegeven (artikel 482 van het Wetboek van strafvordering). Het kan aldus beslissen dat de zaak niet moet worden verwezen gelet op de ontstentenis van een misdrijf of van toereikende bezwaren (Cass., 5 februari 2002, *Arr. Cass.*, 2002, nr. 88). Het kan eveneens beslissen dat bijkomend onderzoek noodzakelijk is en de zaak verwijzen naar de eerste voorzitter van een ander hof van beroep dan dat van het rechtsgebied van de betrokken magistraat, opdat die een magistraat aanwijst die het ambt van onderzoeksrechter zal uitoefenen (Cass., 21 juni 1995, *Arr. Cass.*, 1995, nr. 320). Ten slotte kan het Hof van Cassatie de zaak rechtstreeks verwijzen naar het hof van beroep van een ander rechtsgebied dan dat waartoe de betrokken magistraat

behoort, of in voorkomend geval, naar de kamer van inbeschuldigingstelling van een ander hof van beroep wanneer de zaak wordt verwezen naar het hof van assisen.

B.7.1. De wet van 25 juni 1998 tot regeling van de strafrechtelijke verantwoordelijkheid van ministers en de bijzondere wet van 25 juni 1998 tot regeling van de strafrechtelijke verantwoordelijkheid van leden van een gemeenschaps- of gewestregering (hierna : de gewone en de bijzondere wet van 25 juni 1998) voorzien in een bijzondere rechtspleging voor de misdrijven gepleegd door ministers in de uitoefening van hun ambt dan wel buiten de uitoefening van hun ambt maar berecht tijdens de uitoefening daarvan.

Bij de aanneming van de regels inzake het « voorrecht van rechtsmacht » van de ministers heeft de wetgever het reeds bestaande stelsel van het « voorrecht van rechtsmacht » van de magistraten willen overnemen :

« Na de afweging van de alternatieven is men tot de conclusie gekomen dat het niet wenselijk is om uitsluitend voor de berechting van ministers een nieuw regime in het leven te roepen. Daarom wordt geopteerd voor het regime van voorrecht van rechtsmacht, dat vandaag reeds bestaat voor de rechters en andere personen, opgesomd in de artikelen 479 e.v. van het Wetboek van Strafvordering. De achterliggende filosofie van een dergelijk voorrecht van rechtsmacht lijkt immers perfect toepasbaar op ministers » (*Parl. St.*, Kamer, 1997-1998, nr. 1258/1, p. 5).

« [Het] regime van het voorrecht van rechtsmacht [wordt] van toepassing op ministers, overeenkomstig de voor magistraten geldende regeling (artikelen 479 en volgende Wetboek van Strafvordering), wat erop neerkomt dat de betrokkenen rechtstreeks door het hof van beroep worden berecht » (*Parl. St.*, Kamer, 1997-1998, nr. 1258/5, p. 6).

B.7.2. Hoewel de wetgever de stelsels van het « voorrecht van rechtsmacht » die van toepassing zijn op de magistraten en de ministers aldus op elkaar heeft willen afstemmen, bestaan er aanzienlijke verschillen tussen beide stelsels wat de regels inzake het strafrechtelijk onderzoek betreft.

Weliswaar wordt ook voor de ministers aan de procureur-generaal bij het hof van beroep de bevoegdheid voorbehouden om de strafvordering op gang te brengen, wordt het gerechtelijk onderzoek gevoerd door een magistraat die wordt aangewezen door de eerste voorzitter van het bevoegde hof van beroep en is uitsluitend dat hof van beroep bevoegd om de ministers in eerste en laatste aanleg te berechten (artikelen 103, vierde lid en 125, vierde

lid, van de Grondwet en artikelen 3 en 4 van de gewone en de bijzondere wet van 25 juni 1998). Anders evenwel dan voor de magistraten, wordt voor de ministers na het afsluiten van het gerechtelijk onderzoek voorzien in een regeling van de rechtspleging door de kamer van inbeschuldigingstelling van het bevoegde hof van beroep, die kan beslissen dat er geen reden tot vervolging is, bijkomende onderzoekshandelingen kan bevelen of de zaak kan verwijzen naar het bevoegde hof van beroep (artikelen 9 en 16 van de gewone en de bijzondere wet van 25 juni 1998). Voorts dient de procureur-generaal bij het hof van beroep, zowel voor de vordering tot regeling van de rechtspleging als voor de rechtstreekse dagvaarding, het voorafgaandelijk verlot te verkrijgen van het parlement waaraan de minister verantwoording verschuldigd is of was (artikelen 10, 11 en 13 van de gewone en de bijzondere wet van 25 juni 1998).

B.7.3. Krachtens artikel 29 van de gewone en de bijzondere wet van 25 juni 1998 worden de mededaders van en de medeplichtigen aan het misdrijf waarvoor de minister wordt vervolgd alsook de daders van samenhangende misdrijven, samen met de minister vervolgd en berecht.

B.8.1. Het Hof wordt ondervraagd over de bestaanbaarheid van de artikelen 479, 483 en 503*bis* van het Wetboek van strafvordering met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in zoverre zij voor een in artikel 479 van het Wetboek van strafvordering beoogde magistraat, andere dan diegene die is bedoeld in artikel 481 en voor een inverdenkinggestelde van een samenhangend misdrijf niet voorzien in een regeling van de rechtspleging of een daarmee vergelijkbare filterprocedure bij het afsluiten van het gerechtelijk onderzoek.

De prejudiciële vragen betreffen het verschil in behandeling dat aldus wordt ingesteld ten aanzien van een inverdenkinggestelde die ressorteert onder de gemeenrechtelijke procedure, voor wie in een regeling van de rechtspleging is voorzien in artikel 127 van het Wetboek van strafvordering (eerste vraag), met een inverdenkinggestelde van een misdrijf dat samenhangend is met een misdrijf gepleegd door een in artikel 481 van het Wetboek van strafvordering beoogde magistraat van het hof van beroep, voor wie in een filterprocedure met het optreden van het Hof van Cassatie is voorzien in artikel 482 van hetzelfde Wetboek (tweede en vierde vraag), en met de federale ministers en de leden van een gemeenschaps- of gewestregering en hun mededaders en medeplichtigen, voor wie in een filterprocedure is

voorzien in de artikelen 9, 16 en 29 van de gewone en de bijzondere wet van 25 juni 1998 (derde vraag).

B.8.2. Gelet op hun onderlinge samenhang, onderzoekt het Hof de verschillende prejudiciële vragen samen.

B.9.1. Het staat in beginsel aan de wetgever te beslissen voor welke openbare ambten regels moeten worden vastgesteld die afwijken van de gewone regels van de strafrechtspleging teneinde de doelstellingen van algemeen belang te bereiken zoals die welke in B.6.1 zijn vermeld.

Het feit dat is voorzien in verschillende procedureregels in het kader van het stelsel van het « voorrecht van rechtsmacht » voor de magistraten van de hoven van beroep, voor de overige magistraten bedoeld in artikel 479 van het Wetboek van strafvordering en voor de ministers, houdt op zich geen discriminatie in.

B.9.2. Het houdt op zich evenmin een discriminatie in dat de daders van een misdrijf dat samenhangend is met een misdrijf gepleegd door een in artikel 479 van het Wetboek van strafvordering beoogde persoon, gelijktijdig met laatstgenoemde en volgens dezelfde bijzondere procedureregels worden vervolgd en berecht.

In dat verband heeft het Hof, bij zijn arrest nr. 60/96 van 7 november 1996, geoordeeld :

« B.8. [...] »

De noodzaak van een goede rechtsbedeling verantwoordt evenwel de organisatie van een eenmalig en volledig proces, dat een coherente beoordeling van de feiten en aansprakelijkheden verzekert. Het is in overeenstemming met het grondbeginsel van het tegensprekelijk karakter van de debatten dat aan verschillende personen die voor dezelfde feiten worden vervolgd de mogelijkheid wordt geboden voor hetzelfde rechtscollege te verschijnen. Indien dat niet het geval zou zijn, zou de veelheid van de onderzoeken, en nadien van de debatten, kunnen verhinderen dat de gerechtelijke waarheid aan de dag wordt gebracht, met name wat de respectieve rol betreft die de verschillende vervolgte personen hebben gespeeld. Bovendien zouden de rechten van verdediging van zowel de in artikel 479 vermelde personen als van de andere personen die voor dezelfde feiten worden vervolgd, miskend kunnen zijn indien beklaagden zich voor een rechtscollege zouden moeten verdedigen, terwijl een ander rechtscollege reeds over de werkelijkheid, de aanrekenbaarheid en de strafrechtelijke omschrijving van de ten laste gelegde feiten uitspraak zou hebben gedaan. De aard van de in het geding zijnde beginselen laat dus niet toe het bekritiseerde verschil in behandeling als zonder verantwoording te beschouwen ».

B.9.3. Van discriminatie zou evenwel sprake zijn indien het verschil in behandeling dat voortvloeit uit de toepassing van die procedureregels een onevenredige beperking van de rechten van de daarbij betrokken personen met zich zou meebrengen.

B.10.1. Artikel 13 van de Grondwet houdt een recht in op toegang tot de bevoegde rechter. Dat recht wordt eveneens gewaarborgd bij artikel 6.1 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en bij een algemeen rechtsbeginsel.

B.10.2. Zoals het Europees Hof voor de Rechten van de Mens heeft geoordeeld, vormt het feit dat de Staten doorgaans « voorrechten van rechtsmacht » aan de magistraten verlenen, sinds lang een praktijk die de goede werking van het gerecht moet verzekeren. Meer in het bijzonder betreffende de specifieke regels in België inzake het onderzoek, de vervolging en de berechting die het « voorrecht van rechtsmacht » impliceert, heeft het Europees Hof onderstreept dat die regels ertoe strekken te voorkomen dat, enerzijds, roekeloze, onverantwoorde of tergende vervolgingen zouden worden ingesteld tegen de personen op wie die regeling van toepassing is en, anderzijds, diezelfde personen te streng of met te veel toegevendheid zouden worden behandeld. Volgens het Europees Hof dienen dergelijke doelstellingen legitiem te worden bevonden (EHRM, 15 oktober 2003, *Ernst en anderen* t. België, § 50).

Het Europees Hof heeft overigens geoordeeld dat het « voorrecht van rechtsmacht » dat door de nationale overheden is geregeld, niet in strijd is met artikel 6 van het Europees Verdrag op voorwaarde dat de gewaarborgde rechten, die de begunstigde worden ontzegd, op redelijke wijze worden gecompenseerd door andere middelen (EHRM, 15 oktober 2003, *Ernst en anderen* t. België, § 53; 30 april 2003, *Cordova* t. Italië, § 65).

B.11. In afwijking van het gemeen strafprocesrecht voorzien de in het geding zijnde bepalingen voor de magistraten niet in het optreden van een onderzoeksgerecht om, bij het afsluiten van het gerechtelijk onderzoek, de rechtspleging te regelen.

B.12.1. Ten aanzien van de magistraten van de hoven van beroep heeft het Hof, bij zijn arrest nr. 131/2016 van 20 oktober 2016, geoordeeld :

« B.10.2. [...]

De wetgever vermocht ervan uit te gaan dat, wat de magistraten van de hoven van beroep betreft, voldoende waarborgen worden geboden door het feit dat het ambt van onderzoeksrechter wordt uitgeoefend door een magistraat die daartoe is aangewezen door de eerste voorzitter van het hof van beroep van een ander rechtsgebied dan het hunne, door het feit dat zij worden berecht door de hoogste feitenrechter die behoort tot een ander rechtsgebied dan het hunne, en door de tussenkomst van het Hof van Cassatie dat moet beslissen over het gevolg dat aan de procedure moet worden gegeven. Zoals is vermeld in B.5.3, kan het Hof van Cassatie, uitspraak doende in raadkamer, daarbij beslissen dat er geen reden tot vervolging is, dan wel de zaak rechtstreeks verwijzen naar het hof van beroep indien er voldoende bezwaren zijn, of nog, bijkomende onderzoekshandelingen vorderen.

Aldus wordt aan de magistraten bij de hoven van beroep de waarborg geboden dat het Hof van Cassatie, zoals een onderzoeksgerecht in de gemeenrechtelijke strafprocedure, overgaat tot de regeling van de rechtspleging en daarbij de toereikendheid van de bezwaren en de regelmatigheid van de rechtspleging beoordeelt.

B.11.1. Uit de rechtspleging in de zaak voor het verwijzende rechtscollege blijkt evenwel dat, wanneer het Hof van Cassatie bijkomend onderzoek heeft gevorderd en de zaak te dien einde heeft verwezen naar de eerste voorzitter van een ander hof van beroep dan dat van het rechtsgebied van de betrokken magistraat opdat die een onderzoeksmagistraat aanwijst, de procureur-generaal bij dat hof van beroep bevoegd wordt geacht om bij het afsluiten van het gevorderde onderzoek te beslissen of de zaak al dan niet naar het vonnisgerecht moet worden verwezen, zonder dat ter zake een nieuwe beslissing van het Hof van Cassatie vereist is.

In zoverre er aldus bij het afsluiten van het door het Hof van Cassatie gevorderde onderzoek geen tussenkomst is van een gerechtelijk orgaan dat in het kader van een tegensprekelijke procedure overgaat tot de regeling van de rechtspleging en daarbij de toereikendheid van de bezwaren en de regelmatigheid van de rechtspleging beoordeelt, wordt op onevenredige wijze afbreuk gedaan aan de rechten van de betrokken magistraten bij de hoven van beroep en hun mededaders en medeplichtigen.

B.11.2. In de in B.11.1 vermelde interpretatie zijn de in het geding zijnde bepalingen niet bestaanbaar met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, en dienen de prejudiciële vragen bevestigend te worden beantwoord.

B.12. De in het geding zijnde bepalingen kunnen het voorwerp uitmaken van een andere interpretatie volgens welke de zaak, na het beëindigen van het door het Hof van Cassatie gevorderde onderzoek, aan dat Hof moet worden teruggezonden, waarvan de bevoegdheid in deze procedure vergelijkbaar is met die van een onderzoeksgerecht en dat in het kader van een tegensprekelijke procedure overgaat tot de regeling van de rechtspleging en daarbij de toereikendheid van de bezwaren en de regelmatigheid van de rechtspleging beoordeelt.

De vervolgte magistraat bij het hof van beroep en zijn mededaders en medeplichtigen beschikken dus over de mogelijkheid om eventuele bezwaren, nietigheden of onregelmatigheden op te werpen en desgevallend het Hof van Cassatie te verzoeken om bijkomende rechtshandelingen te vorderen.

In die interpretatie zijn de in het geding zijnde bepalingen bestaanbaar met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet en dienen de prejudiciële vragen ontkennend te worden beantwoord ».

B.12.2. Wat de in artikel 479 van het Wetboek van strafvordering vermelde magistraten andere dan die bedoeld in artikel 481 betreft, heeft de wetgever, door het ambt van onderzoeksrechter toe te vertrouwen aan een magistraat die daartoe is aangewezen door de eerste voorzitter van het hof van beroep en door erin te voorzien dat de betrokken magistraten door de hoogste feitenrechter moeten worden berecht, hun welbepaalde waarborgen willen bieden die een onpartijdige en serene rechtsbedeling kunnen verzekeren, overeenkomstig het in B.6.1 vermelde doel.

B.12.3. Zoals in B.6.2 wordt vermeld, is de procureur-generaal bij het hof van beroep evenwel als enige bevoegd om bij het afsluiten van het gevorderde gerechtelijk onderzoek te beslissen of de zaak al dan niet naar het vonnisgerecht moet worden verwezen. In zoverre er aldus bij het afsluiten van het gerechtelijk onderzoek, voor de in artikel 479 van het Wetboek van strafvordering vermelde magistraten andere dan die bedoeld in artikel 481 en de daders van een samenhangend misdrijf, geen optreden is van een onderzoeksgerecht dat in het kader van een op tegenspraak gevoerde procedure overgaat tot de regeling van de rechtspleging en daarbij de toereikendheid van de bezwaren en de regelmatigheid van de rechtspleging beoordeelt, zoals dat het geval is bij het Hof van Cassatie voor de magistraten van de hoven van beroep, doen de in het geding zijnde bepalingen op onevenredige wijze afbreuk aan de rechten van de betrokken personen.

B.12.4. [De artikelen 479, 483 en 503*bis* van het Wetboek van strafvordering] zijn bijgevolg niet bestaanbaar met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

B.13. De prejudiciële vragen dienen bevestigend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

[De artikelen 479, 483 en 503*bis* van het Wetboek van strafvordering] schenden de artikelen 10 en 11 van de Grondwet in zoverre zij, bij het afsluiten van het gerechtelijk onderzoek, niet voorzien in het optreden van een onderzoeksgerecht dat in het kader van een op tegenspraak gevoerde procedure overgaat tot de regeling van de rechtspleging en daarbij de toereikendheid van de bezwaren en de regelmatigheid van de rechtspleging beoordeelt.

Aldus gewezen in het Nederlands en het Frans, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op 22 maart 2018.

De griffier,

De voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

E. De Groot

[Gewijzigde tekst ingevolge de beschikking tot verbetering van 16 mei 2018]